

Nieuws

| News

Deze rubriek is een kroniek van wiskundige activiteiten in Nederland.

Toekomstige activiteiten worden aangekondigd en van voorbije activiteiten wordt verslag gedaan.

Wilt u uw aankondiging of verslag in deze rubriek geplaatst zien?

Stuur dan uw bijdrage (± 350 woorden, zo mogelijk met illustratie) naar naw@math.leidenuniv.nl. De redactie behoudt zich het recht voor berichten te weigeren of in te korten.

Nederlands Mathematisch Congres 2003 in Nijmegen

Het Wiskundig Genootschap organiseert jaarlijks het Nederlands Mathematisch Congres (NMC). Omdat het Wiskundig Genootschap dit jaar 225 jaar bestaat, heeft het congres een feestelijke tint met op 1 mei een speciale lustrummiddag. Het programma begint met een speciale voordracht van prof. dr. M. Veltman, natuurkundige, pionier op het gebied van de computeralgebra en Nobelprijswinnaar. Aansluitend volgt een symposium *Wiskunde, nodig en in nood* met als thema de slechte situatie van de wiskunde in Nederland. Sprekers zijn de schrijver Hugo Brandt Corstius, prof. dr. P. Nijkamp, voorzitter van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en drs. J. Veldhuis, voorzitter van het College van Bestuur van de Universiteit van Utrecht.

Het Nederlands Mathematisch Congres wordt gehouden op 1 en 2 mei aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Een uitgebreid programma vindt u op de www.math.kun.nl/nmc2003 *Mascha Honsbeek*

Veelvlakkenwedstrijd Pythagoras

In samenwerking met de stichting *Ars en Mathesis* organiseert het tijdschrift *Pythagoras* in het voorjaar van 2003 een *veelvlakkenprijsvraag*. Opdracht is het ontwerpen van een ruimtelijke figuur met een bijzondere en kunstzinnige symmetrie. Deelname aan de prijsvraag staat open voor iedereen, jong en oud. De inzendtermijn is van 15 april tot en met 15 juni 2003. Voor de winnaar is de hoofdprijs van 1000 euro, maar er zijn ook vele andere prijzen te winnen, waaronder kostbare software-pakketten. Meer informatie: www.science.uva.nl/misc/pythagoras *Bron: Pythagoras*

Veiling van wiskundeboeken

Ruim een jaar geleden vond de opening van het WereldWiskundeWeb (WWW) plaats. Het WereldWiskundeWeb is een internetboekeneveiling ten bate van het Wereldwiskunde Fonds (WwF), een werkgroep van de Nederlandse Vereniging voor Wiskundeleraren (NVvW). De werkgroep stelt zich onder andere ten doel ondersteuning te bieden van het wiskundeonderwijs in derdewerldlanden.

In 2001–2002 bracht de veiling meer dan €3000 op voor wiskunde(onderwijs)projecten in de derdewereld. Op 1 februari 2003 gaat de volgende veilingronde van start. Meer informatie: www.nvww.nl/www *Ger Limpens*

WiskundE-brief 250 verschenen

November 2002 is de tweehonderdvijftigste aflevering van de *WiskundE-brief* per e-mail naar meer dan 1300 adressen verstuurd. Het is ruim zes jaar geleden dat het eerste nummer verscheen in een zeer bescheiden oplage. De *WiskundE-brief* is in de loop der jaren uitgegroeid tot een belangrijk informatie- en communicatiemiddel voor het Nederlandse wiskundeonderwijs. Zie: www.digischool.nl/wi/WiskundE-brief *bron: WiskundE-brief*

Subsidie-aanvraag toetsenbank toegekend

De Stedelijke Scholengemeenschap Nehalennia te Middelburg heeft in samenwerking met het Willibrord College te Goes, het Zwin College te Oostburg en een subsidie verworven voor het ICT-project *WisBase*, een toetsenbank voor middelbare scholen. De toetsenbank wordt gevoed

door de deelnemers zelf: inschrijving gaat gepaard met inlevering van drie originele toetsen in digitale vorm. Tevens heeft elke deelnemer de verplichting minimaal één toets per jaar in te leveren. Deelnemers kunnen 24 uur per dag en zeven dagen per week op ieder moment van de dag gratis gebruik maken van deze complete toetsenbank, die inmiddels meer dan duizend toetsen omvat. Het platform groeit nog steeds: elke week komen er nieuwe scholen bij.

De toekenning van de subsidie zal tot gevolg hebben, dat WisBase de service aan de deelnemers kan verbeteren. Het netwerk zal — zo mogelijk — uitgebreid worden met aanvullende deelsites. Informatie: www.wisbase.com

Bram Theune

Leo Coolen nieuwe algemeen directeur NWO

Prof. ir. L.A.A.M. (Leo) Coolen wordt per 1 maart de nieuwe algemeen directeur van NWO. Hij volgt Eduard Klasen op die vanaf 1 januari lid is van de Raad van Bestuur van het Leids Universitair Medisch Centrum.

Leo Coolen (1949) studeerde in 1974 cum laude af aan de Technische Universiteit Eindhoven. Vanaf 1975 tot 2002 bekleedde hij diverse functies bij de PTT en bij KPN. Van 1994 tot 2000 was hij algemeen directeur van KPN Research. Van 2000 tot 2002 was hij algemeen directeur van het KPN Software Huis, de centrale afdeling voor het ontwikkelen van software. Coolen is in onze kringen geen onbekende. Hij is voorzitter van het NWO-instituut CWI. Tevens is hij lid van de raad van toezicht van de Technologiestichting STW. Ook is hij lid van de Raad voor Technische Wetenschappen van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Coolen is sinds 1997 bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Maastricht. Zijn leeropdracht is multimedia, in het bijzonder de ontwikkeling en invoering van diensten.

Gerard Alberts

Nationale Wiskunde Dagen 2003

Op 31 januari en 1 februari 2003 werden voor de negende keer de Nationale Wiskunde Dagen (NWD) gehouden, net als vorige jaren in het Leeuwenhorst Hotel in Noordwijkerhout. Dit jaar trok het evenement een recordaantal van 620 deelnemers, waarvan het grootste deel leraar is in het middelbaar onderwijs. De NWD dragen op een essentiële wijze bij aan het versterken van de banden tussen het middelbaar en het hoger onderwijs, waaraan ook voor de wiskunde grote behoefte is. De NWD worden georganiseerd door het Freudenthal Instituut van de Universiteit Utrecht.

Het NWD programma bestond uit vier plenaire lezingen en tien parallelle sessies van drie of vier lezingen elk. Daarnaast was er een informatiemarkt, een *funrun*, een muzikale happening en waren er tal van andere omliggende activiteiten. In de lezingen kwamen alle aspecten van de wiskunde aan bod, met oog voor zowel de nieuwsgierige onderzoeker, de gedreven toepasser, de didacticus als de puzzelaar.

De vier plenaire lezingen werden dit jaar verzorgd door Arjen Doelman, Marjolein Kool, Mike en Wendy Douglas en Shlomo Vinner.

De parallelle sessies waren dit jaar aan diverse thema's gewijd waaronder wiskunde en sport. Jan Magnus (Tilburg) vertelde over statistiek rond Wimbledon. Hij beschouwde vragen als "Is beginnen met serveren in een set is een voordeel?" en "Is er een optimale opslagstrategie?". Statistische methoden kunnen op deze vragen antwoord bieden. Ruud Koning (Groningen) bracht de statistiek over naar het schaatsen en liet zien hoe 'extreme-waarden-theorie' een aantal systematische effecten kon detecteren, zoals steeds korter wordende schaatstijden, invloed van de baan en de rol van het type toernooi. Hans van Maanen (Amsterdam) verhaalde over de Elo-ranglijst voor het internationale schaken.

Hij legde uit hoe deze ranglijst wordt bepaald, toonde aan dat er een aantal reken- en denkfouten in de methode verborgen zit, maar liet vervolgens zien dat de methode toch goed zijn doel bereikt.

Vele prachtige lezingen vonden plaats in de andere parallelle sessies, waarvoor de geïnteresseerde lezer verwezen wordt naar de website van de NWD: www.fi.uu.nl/nwd

De recente ontwikkelingen rond het middelbare wiskunde-onderwijs, waarbij een forse reductie van wiskunde wordt voorgesteld, wierpen een schaduw over de NWD. Dit onderwerp werd uitvoerig besproken en een groot aantal deelnemers heeft een protestpetitie ondertekend.

De tiende editie van NWD is gepland op 6 en 7 februari 2004. Dit lustrium zal zeker spectaculair worden.

Frank den Hollander, Dirk Siersma

Koninklijke onderscheiding voor prof.dr. Marinus Kaashoek

Bij zijn afscheid van de Vrije Universiteit als hoogleraar zuivere wiskunde is prof.dr. M.A. Kaashoek benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Deze onderscheiding, Nederlands oudste orde, wordt toegekend aan mensen met zeer uitzonderlijke verdiensten voor de samenleving. De uitreiking van de bijbehorende versierselen vond plaats op vrijdag 29 november 2002, na afloop van het afscheidscollege van Kaashoek (zie pagina 18 in dit nummer).

Marinus Kaashoek was sinds 1966 verbonden aan de VU en heeft in de loop der jaren gebouwd aan een belangrijk internationaal onderzoeksnetwerk en aan een wetenschappelijk oeuvre met een hoge impact. Kaashoek was onder meer grondlegger en voorzitter van de door de KNAW erkende Onderzoeksschool Stieltjes Instituut. Hij was de eerste decaan van de Faculteit der Exacte Wetenschappen van de VU. Samen met Henk van der Vorst en Lex Zandee schreef hij op verzoek van de onderzoeksscholen wiskunde en de NWO Adviescommissie voor de Wiskunde het rapport *Nieuwe Dimensies, ruimer beleid*, dat een strategie voor het wiskundeonderzoek in Nederland formuleert.

Rianne Lindhout

Financiering Eurandom gecontinueerd

De financiering voor het internationale onderzoeksinstituut op het gebied van de stochastiek Eurandom is voor de komend planperiode geaccordeerd door alle betrokken partijen. Financiering komt van de Technische Universiteit Eindhoven en het NWO. Samen zijn deze drie bronnen goed voor ongeveer vijf miljoen euro voor de periode 2004 tot en met 2007. Behalve deze financiering ontvangt Eurandom financiële middelen uit diverse andere bronnen zoals industriecontracten en Europese grants.

Sinds de start van Eurandom in september 1998 werkten er ongeveer 60 postdocs en aio's op het instituut, in het algemeen met een aanstelling voor twee jaar.

Connie M.M. Catrijn

Van der Waerden Centennial Celebration

Vrijdag 7 februari werd B.L. van der Waerden (2 februari 1903 – 12 januari 1996) geëerd met een serie lezingen in het Academiegebouw van de Rijksuniversiteit Groningen. Van der Waerden is de auteur van het bekende werk *Moderne Algebra* (1931) en wordt algemeen beschouwd als de evangelist van de door vader en dochter Noether ontwikkelde algebra en ook als een van de grondleggers van algebraïsche meetkunde.

De eerste lezing werd verzorgd door Yvonne Dold (Universität Heidelberg) die een mooi overzicht van het leven van Van der Waerden verzorgde. Speciaal hierbij waren geluidsfragmenten van een college van Van der Waerden over een klassieke toepassing van algebraïsche meetkunde met 'live' visuele ondersteuning door de spreker. Vermakelijk waren ook filmbeelden uit de jaren 30 met erop bekende wiskundigen uit zijn 'Leipziger periode', waaronder David Hilbert.

Henk Bos (Universiteit Utrecht) trok parallellen tussen Van Der Waerden en Descartes. Beiden spannen zich in om algebra en meetkunde nader tot elkaar te brengen. De lezing door Kevin Buzzard (Imperial College, Londen) was van meer getaltheoretische aard en T.A. Springer (Universiteit Utrecht) gaf een helder overzicht van de algebraïsche meetkunde *à la* Van der Waerden.

Norbert Schappacher (TU Darmstadt), tenslotte, ging in op de ietwat problematische en vooral wisselvallige verstandhouding die Van der Waerden had met de Italiaanse meetkundigen van die tijd zoals Severi. Met name de veranderende mening van Van der Waerden over de vraag of algebra (Duitsland) of juist meetkunde (Italië) en topologie de beste taal leveren om de grondslagen van de algebraïsche meetkunde mee te beschrijven, kreeg daarbij aandacht. *Meinte Boersma*

Wintersymposium van het WG: wiskunde in techniek

Al vele jaren organiseert het Wiskundig Genootschap in januari het Wintersymposium. Voor mij als docent wiskunde was het laatste symposium een eerste kennismaking, die uitermate goed is bevallen. Het thema was: wiskunde in techniek. Aan de hand van een drietal voordrachten kregen de aanwezigen een goed beeld van de rol die wiskunde speelt in technische toepassingen.

De eerste voordracht is van Jaap Molenaar (TUE/UT) en gaat over de kracht van dimensieanalyse. In de dimensieanalyse zoekt men naar schalingsverbanden tussen bepaalde (meestal fysische) grootheden in een mathematisch model. De stelling van Buckingham zegt dat alle eigenschappen van zo'n model beschreven kunnen worden door een aantal dimensieloze grootheden, dat wil zeggen, combinaties van machten van variabelen en parameters die dimensieloos zijn. Deze dimensieloze grootheden zijn vaak met enig proberen te vinden. Aan de hand van een viertal voorbeelden wordt geïllustreerd hoe deze methode werkt. Zo wordt bij een omhoog gegooide steen afgeleid dat de maximale hoogte evenredig is met het kwadraat van de beginsnelheid en dat de tijd die de steen in de lucht doorbrengt evenredig is met de beginsnelheid.

De tweede voordracht is van Patrick Ooninx (KIM). Hij legt uit hoe lastig het is om een internet-zoekmachine gelijkende afbeeldingen te laten zoeken van een persoon of voorwerp op basis van een afbeelding van de persoon of het voorwerp. Deze op het eerste gezicht simpele opdracht leidt direct tot vele problemen. Zo moet het voorwerp door de zoekmachine ook herkend worden als het verplaatst of gedraaid wordt. Roel Verstappen (RUG), tenslotte, praat ons bij wat betreft de recente ontwikkelingen op het gebied van simulatie van stromingen.

Terugkijkend ervaar ik dit symposium als een leerzame gebeurtenis, waarbij je er als docent wiskunde weer eens aan herinnerd wordt dat aan het front van de hedendaagse technologie een belangrijke rol is weggelegd voor wiskundigen. *Maris van Haandel*

Studiegroep Wiskunde met de Industrie 2003

De jaarlijkse *Studiegroep Wiskunde met de Industrie* werd dit jaar georganiseerd in het Lorentz Center in Leiden van 17 tot 21 februari. Een week lang stortte een groep van 50 wiskundigen, van aio tot professor, uit Yerseke tot Toronto, zich op vijf problemen die door het bedrijfsleven waren aangedragen: Japanse oesters die woekeren in de Oosterschelde, de storingsbestendigheid van de vluchtschema's van de KLM, het gedrag van druppeltjes in de inkjetprinter van Philips, het optimaal ophangen van de staaldraden van een carillon en de betrouwbaarheid van de 'match' van een schoenafdruk in rechtszaken.

Op maandag presenteerden vertegenwoordigers van de bedrijven de problemen, de een wat meer geïntimideerd door een zaal vol wiskundigen dan de ander. Daarna gingen de deelnemers aan de slag, waarbij pittige discussies niet gemedend werden. Het was al weer de vijfde keer dat zo'n week in Nederland plaats vond en naast de inmiddels doorgewinterde studiegroepgangers waren er veel nieuwe gezichten en een groot contingent buitenlanders. Een groep ging op locatie een carillon bekijken, anderen experimenteerden met het maken van schoenafdrukken. Gedurende de week werden de ideeën wat meer gestroomlijnd en op donderdag zat achter elke computer wel iemand driftig aan een algoritme of simulatie te werken.

Bij de presentatie van de resultaten op vrijdag waren natuurlijk niet alle problemen geheel opgelost, maar in alle gevallen was een duidelijk eerste stap gezet en soms zelfs een tweede. De meeste 'industriële' waren dan ook zeer tevreden en contacten voor diepgaander onderzoek zijn gelegd. *Jan Bouwe van den Berg*

Boze Bèta's

Door diverse groeperingen is fel stelling genomen tegen het rapport *Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo* van het ministerie van onderwijs. In het rapport wordt voorgesteld om het wiskunde- en natuurkundeonderwijs sterk te verminderen, deels ter verlichting van het programma en deels ten gunste van alpha- en gamma-vakken. (Zie ook Van Streun, pagina 56 van dit nummer.)

De internetsite www.bozebetas.nl, opgestart in januari van dit jaar, geeft een goed overzicht van de diverse reacties in de maatschappij op het plan van de minister. Het ministeriële rapport is ook daar te vinden. *Derk Pik*